

N:o 27.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ny pensionsstat för daglönare vid flottans stationer och varf; gifven Stockholms slott den 12 januari 1904.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen, att *dels* antaga följande förändrade grunder för pensionering af de vid flottans militärdepoter och varfsstater anställda förmän bland daglönare, sjukvaktare och öfriga daglönare, att från och med år 1905 tillämpas, nämligen:

1.

Med afseende å åtnjutande af pension fördelas denna personal i fyra klasser:

i 1:a klassen upptages

den, som af erhållen blessyr i krig mot rikets fiende, annan kroppsskada, uppkommen i följd af olyckshändelse under utöfning af kronans tjänst, eller obotlig genom tjänstgöringen ådragen sjukdom eller annan åkomma blifvit oförmögen till vidare verksamhet;

i 2:a klassen upptages

a) den, hvars verksamhetsförmåga väl icke alldeles, men dock i betydlig mån gått förlorad af sådan händelse, som här ofvan afses;

- b) den, som tjänat i tjugu år och tillika tjänstgjort i krig mot rikets fiende med vitsord att hafva sig utmärkt väl skickat;
 c) den, som tjänat i fyrtio år;

i 3:e klassen upptages

a) den, hvars verksamhetsförmåga af blessyr, annan kroppsskada, obotlig sjukdom eller annan åkomma, erhållen eller ådragen såsom här ofvan sägs, blifvit inskränkt; dock icke så att han bör till 2:a klassen hänföras;

b) den, som tjänat i tjugu år och tillika tjänstgjort i krig mot rikets fiende med vitsord att hafva sig väl skickat;

c) den, som tjänat i trettio år och därjämte antingen uppnått sextio års ålder eller också, efter uppnådda femtiofem lefnadsår, finnes af behörigen styrkt sjuklighet vara för framtiden oförmögen till utförande af arbete vid flottans depoter eller varf;

i 4:e klassen upptages

den, som efter tjugu års tjänst antingen uppnått sextio års ålder eller också, efter uppnådda femtiofem lefnadsår, finnes af behörigen styrkt sjuklighet vara för framtiden oförmögen till utförande af arbete vid flottans depoter eller varf.

2.

Pensionen bestämmes för olika understödstagare i hvardera af ofvan nämnda fyra klasser, sålunda:

	1:a kl.	2:a kl.	3:e kl.	4:e kl.
Förman och sjukvaktare	750	600	450	300
Annan daglönare.....	500	400	300	200

3.

Hvad i föregående punkter är stadgadt skall äga tillämpning å alla ifrågavarande förmän, sjukvaktare och öfriga daglönare, som framdeles erhålla afsked, med undantag för de stationernas gamla timmermans-

och handtverksstater tillhörande förmän och daglönare, hvilka före utgången af år 1904 förklarar sig önska kvarstå vid sina hittills gällande pensioneringsvillkor, äfvensom för de nu vid militärdepoterna och varfven anställda förmän, hvilka i pensionshänseende äro likställda med månadslönare och sålunda få hädanefter som hittills räknas till delägare i flottans pensionskassa.

Redan afskedade förmän, sjukvaktare och öfriga daglönare bibehållas vid den pensionsrätt, dem för närvarande tillkommer.

dels ock, i händelse af bifall till den föreslagna pensionsförhöjningen, höja förslagsanslaget till pensioneringen af flottans och lotsverkets gemenskap från 66,500 kronor till 166,500 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

Louis Palander.

---

*Utdrag af protokollet öfver Sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 12 Januari 1904.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **LAGERHEIM**,
Statsråden: **ODELBERG**,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN,
VIRGIN.

Departementschefen, statsrådet Palander anförde i underdånighet:
Uti en den 27 mars 1900 dagtecknad, underdånig ansökning hafva de vid flottans station i Karlskrona anställda daglönarna anhållit om vidtagande af erforderliga åtgärder till beredande af förbättring i de pensionsvillkor, som för närvarande vore för dem, gällande. Till stöd för denna anhållan hafva de anført, att de pensioner, som för närvarande kunde tillkomma dem, vore så små och otillräckliga, att äfven den högsta, som kunde erhållas, icke försloge till ens den allra nödtorftigaste bärgning. Följden blefve därför, att pensionärerna ofta blefve hänvisade till den hårda nödvändigheten att för sitt uppehälle taga sin tillflykt till fattigvården. De löner, hvaraf de vore i åtnjutande, vore så knappa, att de i de flesta fall ej räckte till att af dem spara något för framtiden, och följden däraf blefve, att daglönarna försökte så länge som möjligt kvarstanna i tjänsten, äfven sedan de af ålder eller sjuklighet blifvit i mer eller mindre grad vanföra. Och då härtill komme, att staten såsom arbetsgifvare å andra områden i likhet med åtskilliga enskilda bolag och personer genom beredande af pensioner droge försorg

om sina ålderstigna och orkeslösa arbetare, anhöllo de i underdånighet om behjärtande af det behof af förhöjda pensioner, som sålunda förelåge.

I fråga om den s. k. daglönarstaten och den ställning, därtill hörande personal intager, inhämtas af det för flottan gällande reglemente, att samma stat består af handtverksförmän, sjukvaktare, gesäller och andra arbetare med daglön vid hvardera af flottans stationer till det antal ändamålet kräfver. Handtverksförmän, sjukvaktare och gesäll äro i afseende å »värdighet» likställda med underofficerskorpral samt annan daglönare likställd med andra eller tredje klassens sjöman. Den daglönarstaten tillhörande personal antages med daglön antingen för hvarje dag eller för hvarje arbetsdag under antagningstiden — daglönare vid sjukhusinrättning af förste läkaren samt vid öfriga inrättningar och verkstäder af vederbörande förvaltningsdirektion eller varfsdepartementschef — genom kontrakt på viss uppsägningstid, högst sex månader. Daglönare kan beviljas tjänstledighet under högst tre månader, och utgår under sjukdomsfall i allmänhet half daglön, hvarjämte är stadgadt, att en hvar vid daglönarstaten må göra ansökan om afsked hos den myndighet, af hvilken han blifvit antagen, samt att den, som är anställd vid flottan genom kontrakt på viss uppsägningstid, kan af den myndighet, som utfärdat kontraktet, uppsägas, när tjänsten sådant fordrar, äfvensom att daglönare är skyldig att vid krigstillfälle eller eldsvåda å stationen därstädes tjänstgöra vid eller deltaga i anbefallda försvars- eller släckningsarbeten, så länge det fordras.

Af en utredning, som under år 1901 gjorts i anledning af nu föreliggande ansökning, framgår, att daglönarna vid flottans militärdepoter och varf då utgjordes dels af en, enligt nådigt bref den 22 december 1876, såsom daglönare kvarstående maskinistlärning, sjukvaktare vid flottans sjukhus i Karlskrona, en maskinistlärning och två kvinnliga daglönare, tillhörande den före den 1 oktober 1875 antagna ordinarie sjukbetjäningen darsammastädes, samt en mätare och vägare vid spannmåls- och proviantmagasinet i Karlskrona, dels af sådana, som fortfarande kvarstode å de år 1872 upphörda ordinarie timmermans- och handtverksstaterna vid flottans varf i Karlskrona och Stockholm och dels af de manliga eller kvinnliga daglönare, som efter år 1872 antagits till daglönare.

Hvad beträffar de pensioner, som för närvarande utgå till ifrågasvarande daglönare, så stadgas i nu gällande, af Eders Kungl. Maj:t den 31 oktober 1879 utfärdade nådiga reglemente för pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap, att hvad i samma reglemente föreskrifves angående pensionernas belopp och grunderna för dessas utgående icke skall äga tillämpning å daglönare, tillhörande stationernas f. d. ordi-

narie timmermans- och handtverksstater, som öfverflyttas till invalidstat, till hvilka pension skall utgå enligt äldre, å dem tillämpliga stadganden, äfvensom att hvar och en, som afskedats före år 1877, skall bibehållas vid den pensionsrätt, som honom då tillkommit. Invalidstaten, som upprättades på grund af ett Kungl. bref af den 17 december 1816, var enligt samma Kungl. bref afsedd endast för de med dagspenningar tjänande handverkare och timmermän, och finge å staten icke intagas någon, som ej tjänat vid staten 30 år, så vida ej någon med mindre tjänsteår genom olyckshändelse i kronans tjänst blifvit urståndsatt att förtjäna sig uppehälle. Antalet pensionärer är numera bestämdt till 43, och utgör pensionens belopp 210 kronor. Då emellertid, på sätt ofvan nämnts, nyantagning å timmermans- och handtverksstaterna upphört 1872 samt öfverflyttning till invalidstat uteslutande sker från dessa stater, kommer invalidstaten småningom att upphöra.

De pensioner, som tillkomma nu nämnda till invalidstaten öfverflyttade daglönare, äfvensom pensionerna till andra daglönare, sjukvaktare och lärlingar vid varfven, som afskedats före år 1877, utgå enligt Kungl. förordningen och reglementet angående styrelsen och förvaltningen af Amiralitets-krigsmanskassan den 26 oktober 1838 och nådiga cirkuläret den 20 november 1860. Villkoren för att undfå pension enligt dessa stadganden voro, att antingen under verklig utöfning af kronans tjänst hafva blifvit så skadad, att den framtida verksamhetsförmågan blifvit i större eller mindre mån inskränkt, eller ock hafva uppnått fentiofem lefnads- och minst tjugu tjänsteår, dessa senare räknade från tjugu års ålder; och upptogos:

i första pensionsklassen de, som under verklig utöfning af kronans tjänst blifvit så svårt skadade, att de ej förmådde sig själfva försörja,

i andra klassen de, som bevisligen erhållit så svåra skador under utöfning af kronans tjänst, att de endast i ringa mån kunde till sitt nödtorftiga uppehälle bidraga,

i tredje klassen de, som under verklig tjänstgöring bevisligen fått sådana mindre skador, att de måst afskedas och tillika af skadorna blifvit oförmögna att nödtorftig lifsbärgning med arbete sig förtjäna;

i fjärde klassen de, som uppnått fentiofem års ålder och tjänat i trettio år, beräknadt från tjugu års ålder, samt

i femte klassen de, som innehade fentiofem lefnads- och tjugu tjänsteår, på samma sätt beräknade.

Enligt nådigt bref den 1 juli 1853 skulle emellertid i tjänsten bevisligen ådragen sjuklighet äfvensom en berömlig tjänstetid af fyrtio år från tjugu års ålder medföra rätt till pension i tredje klassen. De pen-

sioner, som utgå enligt nämnda 1838 års reglemente och 1860 års cirkulär, uppgå till följande belopp, nämligen i:

1:a klassen	kronor 100: —
2:a »	» 80: —
3:e »	» 54: —
4:e »	» 42: —
5:e »	» 30: —

hwaremot daglönare, förflyttad på invalidstat med invalidunderhåll, åtnjuter i:

1:a klassen	kronor 72: —
2:a »	» 50: —
3:e »	» 36: —
4:e »	» 24: —
5:e »	» 18: —

Det nu gällande reglementet af den 31 oktober 1879, hvilket således gäller för alla, som afskedats efter utgången af 1876 med ofvan nämndt undantag äfvensom med undantag för de vid flottans stationer anställda förmän, hvilka enligt särskilda förordnanden äro i pensions-hänseende likställda med månadslönare och fördenskull räknas till flottans pensionskassas delägare, innehåller, att pensionsberättigad gemenskap delas i fyra klasser och att *i första klassen* upptages den, som af erhållen blessyr i krig mot rikets fiende, annan kroppskada, uppkommen i följd af olyckshändelse under utöfning af kronans tjänst, eller obotlig, genom tjänstgöringen ådragen sjukdom eller annan åkomma blifvit oförmögen till vidare verksamhet; *i andra klassen a)* den, hvars verksamhetsförmåga väl icke alldeles, men dock i betydlig mån gått förlofad af sådan händelse, som härofvän afses, *b)* den, som tjänat i tjugu år och tillika tjänstgjort i krig mot rikets fiende med vitsord att hafva sig utmärkt väl skickat, *c)* den, som tjänat i fyrtio år; *i tredje klassen a)* den, hvars verksamhetsförmåga af blessyr, annan kroppsskada, obotlig sjukdom eller annan åkomma, erhållen eller ådragen såsom här ofvan säges, blifvit inskränkt, dock icke så att han bör till andra klassen hänföras, *b)* den, som tjänat i tjugu år och tillika tjänstgjort i krig mot rikets fiende med vitsord att hafva sig väl skickat, och *c)* medlem af sjömanskåren, som tjänat i trettio år och uppnått femtio års ålder, samt annan, som tjänat i trettio år och uppnått femtiofem års ålder; samt *i fjärde klassen* medlem af sjömanskåren, som tjänat i tjugu år och uppnått femtio års ålder, samt annan, som tjänat i tjugu år och

uppnått femtiofem års ålder. Pensionerna skola utgå i de fyra klasserna sålunda att

1:o. förman bland daglönare vid flottans militärdepoter eller varfsstater äfvensom sjukvaktare erhålla i

1:a klassen	kronor 360: —
2:a »	» 240: —
3:e »	» 180: —
4:e »	» 120: —

2:o. daglönare vid militärdepoterna eller varfsstaterna erhåller i

1:a klassen	kronor 150: —
2:a »	» 100: —
3:e »	» 75: —
4:e »	» 50: —

Ett villkor för att kunna erhålla pension såväl efter äldre stadganden som enligt 1879 års reglemente är, att den till pension anmälda afskedats med vitsord att under tjänstetiden hafva sig redligt och väl skickat.

Vid öfverlämnande af ifrågavarande ansökning har af vederbörande myndigheter vid varfvet i Karlskrona äfvensom af förvaltningsdirektionen och förste läkaren därstädes framhållits, att ett verkligt och stort behof af ökning i de nuvarande pensionsbeloppen förefunnes samt att en dylik ökning äfven för varfvets arbetsdrift vore mycket fördelaktig, enär därigenom i större grad än för närvarande kunde undvikas att i tjänst bibehålla af ålder eller sjukdom mindre arbetsdugliga daglönare. Äfven dåvarande stationsbefälhafvaren i Karlskrona förklarade sig finna en ökning af ifrågavarande pensioner högeligen önskvärd, hvarför han, då dessutom en lämplig förhöjning af samma förmåner syntes honom böra icke blott göra den dugliga arbetaren mindre benägen att från kronans tjänst söka annan i ekonomiskt hänseende bättre anställning utan äfven bidraga därtill, att en arbetare, som visat sig mindre duglig, skulle kunna utan vidare aflägsnas efter vunnen pensionsmessighet, där sådant kunde vara med kronans fördel förenligt, tillstyrkte bifall till framställningen. Sedan densamma därefter blifvit förordad jämväl af direktionen öfver flottans pensionskassa och marinförvaltningen, erhöll nämnda direktion i uppdrag att uppgöra förslag till ny pensionsstat för daglönare vid flottans stationer och varf, och har direktionen därpå inkommit med ett af tre personer på direktionens anmodan afgifvet yttrande och förslag i ämnet. Enligt detta yttrande

utgjorde den 31 december 1899 vid flottans båda stationer antalet förmän eller sjukvaktare 22 och antalet daglönare 1,532. Af dessa voro 9 förmän eller sjukvaktare samt 79 daglönare antagna före år 1872. Jämväl de tre kommitterade förklarade sig finna de pensionsförmåner, som stode flottans daglönare till buds, vara otillräckliga och icke lämna en anständig bärgning till den, som antingen genom i kronans tjänst ådragen kroppsskada eller genom mångårigt arbete i samma tjänst såge sina arbetskrafter, i vanliga fall daglönarens enda kapital, under årens lopp allt mer och mer aftaga. De tillstyrkte därför direktionen att hos Eders Kungl. Maj:t hemställa om aflåtande af förslag till Riksdagen att anvisa förslagsanslag till förbättrad pensionering af flottans daglönare. Då 1879 års reglemente omfattade, förutom flottans daglönare, all gemenskap vid flottan och lotsverket, ansågo de kommitterade, att detta reglemente borde orubbadt fortfarande vara gällande samt att, för den händelse daglönarne komme att tillförsäkras förbättrade pensioneringsvillkor, detta borde i likhet med hvad som ägt rum genom Kungl. kungörelsen angående förbättrad pensionering af personalen vid lotsstyrelsen och lotsverket den 21 september 1888 ske medelst en särskildt utfärdad nådig kungörelse. Det förslag till dylik kungörelse, som af de kommitterade utarbetats, innehåller, att pensionsförmånerna, sådana de funnes bestämda i förordningen och reglementet af den 26 oktober 1838, Kungl. brefvet den 1 juli 1853, Kungl. cirkuläret den 20 november 1860 och Kungl. reglementet den 31 oktober 1879 skulle af statsmedel höjas för flottans förmän, sjukvaktare och daglönare till följande belopp, nämligen:

	1:a klassen.			2:a klassen.			3:e klassen.			4:e klassen.		
	Pension.	Pensionsförhöjning.	Summa.	Pension.	Pensionsförhöjning.	Summa.	Pension.	Pensionsförhöjning.	Summa.	Pension.	Pensionsförhöjning.	Summa.
Förmän bland daglönare vid flottans militärdepoter eller varfsstater samt sjukvaktare..... kr.	360	390	750	240	360	600	180	270	450	120	180	300
Daglönare vid militärdepoterna eller varfsstaterna ..... kr.	150	350	500	100	300	400	75	225	300	50	150	200

Förslaget innehåller vidare, att för att förmän, sjukvaktare eller daglönare, som vore i tjänst den dag, då kungörelsen trädde i kraft,

skulle komma i åtnjutande af pensionsförhöjningen, erfordrades, att han senast å viss dag hos vederbörande anmälde, att han önskade ingå på pensionsvillkoren; att förman, sjukvaktare eller daglönare, som antoges i tjänst efter den dag, då kungörelsen trädde i kraft, skulle vara skyldig att underkasta sig dess bestämmelser; att förman, sjukvaktare eller daglönare skulle vara skyldig att afgå, då han uppnått en ålder af sextiofem år, såvida han innehade tjugu tjänsteår, beräknade på sätt i 1879 års reglemente vore föreskrifvet, vederbörande befäl likväl obetaget att, med hans medgifvande, låta med afskedet anstå, därest och så länge han funnes kunna på ett tillfredsställande sätt i tjänsten gagna det allmänna; samt att förman eller daglönare, tillhörande f. d. ordinarie timmermans- och handtverksstaterna, skulle fortfarande få, om han så önskade, kvarstå vid sina hittills gällande pensioneringsvillkor och för den skull äga rätt att tilldelas pension ur flottans pensionskassa och öfverflyttas till invalidstat, hvaremot förman eller daglönare, tillhörande f. d. ordinarie timmermans- och handtverksstaterna, som förklarar sig vilja ingå på de uti kungörelsen bestämda pensioneringsvillkor, icke skulle äga rätt att varda öfverflyttad på invalid- och pensionsstat.

Vid beräkning af kostnaderna med anledning af den föreslagna pensionsförhöjningen hafva de kommitterade utgått från personalförhållandena, sådana dessa gestaltat sig vid slutet af år 1899 och vidare antagit, att, sedan de föreslagna, förbättrade pensionsförhållandena inträdt, 90 procent af daglönare, hvilka fyllt 50 år, komme att kvarstanna i tjänsten till pensionsåldern; att den ökade pensionskostnad, som skulle uppstå därigenom att ett fåtal daglönare före senaste antagning haft anställning med tjänsteårsberäkning, komme att motvägas af den minskning i samma kostnad, som uppstode genom daglönares afgång som mästarare på månadslönarstat; samt att alla daglönare tjänade kvar så länge som det vore dem tillåtet eller till fyllda 65 års ålder. Utgående från dessa grunder hafva kommitterade beräknat, att den årliga förhöjda kostnaden för staten skulle i medeltal blifva: för de 12 närmast följande åren eller t. o. m. 1911, då alla vid tiden för de nya pensionsbestämmelsernas trädande i kraft omedelbart pensionerade 65 år gamla och äldre daglönare beräknades hafva afgått, 33,923 kronor, och sedermera för den fortgående pensioneringen 47,760 kronor. Om från dessa årliga belopp afdroges dels underhållet af 43 invalider à 210 kronor eller 9,030 kronor årligen, i den mån så ske kunde genom pensionsinnehafvarnes afgång, hvilket antoges för alla hafva inträffat om 12 år, hvarigenom under hvart och ett af dessa 12 år kunde beräknas besparing af i medeltal halfva beloppet eller 4,515 kronor, och seder-

mera af hela beloppet, dels ock till daglönare redan utgående pensionsbelopp af omkring 7,000 kronor årligen, likaledes i mån af afgang och efter samma beräkningsgrund, skulle enligt kommitterades antagande den af dem föreslagna förbättrade pensioneringen erfordra en årlig ökad utgift af i rundt tal 26,000 kronor under de närmast följande tolf åren och därefter 32,000 kronor.

Det af kommitterade sålunda afgifna yttrandet och förslaget har direktionen öfver flottans pensionskassa öfverlämnat under förklaring att den däremot icke funnit något att erinra.

Uti härefter af statskontoret afgifvet underdånigt utlåtande i ärendet anföres, att, då för den personal, hvarom här vore fråga, pension i första klassen väl endast skulle komma att utgå till den, som genom olycksfall i arbetet blifvit till vidare verksamhet oförmögen eller med andra ord fullständig invalid, och då pension i andra klassen skulle tillfalla endast den, som antingen genom olycksfall i arbetet i betydlig mån förlorat sin verksamhetsförmåga eller ock tjänat under den långa tiden af 40 år, statskontoret ansett sig icke böra göra någon erinran mot de af kommitterade föreslagna höjningarna af pensionsbeloppen för pensionärer i första och andra klasserna. Statskontoret hade icke heller någon erinran att framställa mot den förhöjning af pensionsbeloppen för tredje klassens pensionärer, som skulle utgå under den i litt. a) angifna förutsättningen, hvaremot statskontoret dels uteslutit den under litt. b) upptagna förutsättningen, säkerligen af den anledning att statskontoret ansett sig icke böra bland ifrågavarande förutsättningar upptaga de fall, då en daglönare tjänstgjort i krig, dels ock beträffande de under litt. c) upptagna förutsättningarna anmärkt, att för att kunna erhålla de för pensionärer i tredje klassen föreslagna pensionsbeloppen, en högre lefnadsålder än 55 år syntes böra stadgas såsom regel samt pensionsrättens inträdande redan vid 55 år böra inskränkas till de fall, då behörigen styrkt sjuklighet med däraf föranledd oförmögenhet till arbete gjorde afgang nödvändig. Statskontoret ansåge sig alltså böra förorda, att pension med det för pensionärer i tredje klass föreslagna belopp borde, utom de i litt. a) upptagna fall, utgå till den, som tjänat i 30 år och antingen uppnått 60 års ålder eller också, efter uppnådda 55 lefnadsår, befunnes på grund af behörigen styrkt sjuklighet vara för framtiden till utförande af arbete vid flottans depoter eller varf oförmögen.

Hvad slutligen anginge villkoren för erhållande af pension med de för pensionärer i fjärde klassen föreslagna pensionsbelopp, hemställde statskontoret, under åberopande af hvad nyss i fråga om lefnadsålderns förhöjning anförts, att i fjärde klass måtte upptagas den,

som efter 20 års tjänst antingen uppnått 60 års ålder eller ock, efter uppnådda 55 lefnadsår, befunnes på grund af behörigen styrkt sjuklighet vara för framtiden till utförande af arbete vid flottans depoter eller varf oförmögen.

Beträffande de af kommitterade i öfrigt såsom villkor för att komma i åtnjutande af de förhöjda pensionerna föreslagna bestämmelser fann statskontoret, då stadgandet i 1879 års reglemente att pension endast skulle tilldelas den, som under tjänstetiden sig redligt och väl skickat, borde bibehållas såsom en fortfarande för alla gällande gemensam förutsättning, sådant äfven böra uttryckligen sägas. Däremot syntes det tvifvelaktigt, huruvida det, med afseende å den ifrågavarande personalens jämförelsevis lösa anställning, kunde befinnas nödigt eller ens fullt lämpligt, att, såsom kommitterade hemställt, meddela några föreskrifter om skyldighet för nämnda personal att underkasta sig de nu föreslagna förändrade pensionsbestämmelserna eller att vid uppnående af viss lefnads- och tjänsteålder afgå. Då här icke vore fråga om tjänster på ordinarie stat, måste ju anställningen alltid blifva mer eller mindre tillfällig, beroende af det aftal, som kunde vara afslutadt med den särskilda daglönaren; och vore anställningen tillfällig, måste naturligen pensionsrätten också blifva beroende af det förhållande, huruvida anställningen komme att vara så länge, att den för pensionsrättens inträde stadgade lefnads- och tjänsteåldern uppnåtts. Under sådana omständigheter syntes det vara tämligen öfverflödigt att förbehålla vederbörande befäl rättighet att »med den afskedsökandes medgifvande låta med afskedet anstå, därest och så länge han finnes kunna på ett tillfredsställande sätt i tjänsten gagna det allmänna». En sådan bestämmelse förutsatte tydligen en vida fastare anställning än den, som tillkomme en »daglönare».

Vidkommande slutligen kommitterades hemställan om anvisande af *särskildt* anslag till förbättrad pensionering af flottans daglönare, har statskontoret, vid det förhållande att riksstaten redan under 10:de hufvudtiteln, »Flottans pensionskassa», upptoge ett förslagsanslag: »till pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap», från hvilket anslag de nuvarande daglönarepensionerna utginge, funnit annan åtgärd icke erfordras än en framställning till Riksdagen att, i händelse af pensionsbeloppens förhöjning, jämväl vidtaga lämplig förhöjning af berörda förslagsanslag, hvilket redan för närvarande visat sig för sitt ändamål otillräckligt.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt har statskontoret afgifvit ett i öfverensstämmelse härmed affattadt förslag till förändrade grunder för pensionering af de vid flottans militärdepoter och varfstater anställde förmän bland daglönare, sjukvaktare och daglönare.

Att en förhöjning af ifrågavarande, nu utgående pensionsbelopp är af behovet synnerligen påkallad, har vitsordats af samtliga i ärendet hörda myndigheter och synes äfven vara uppenbart. För vidtagande af en dylik åtgärd talar, förutom det behjärtansvärda i själfva behovet, jämväl, på sätt ofvan blifvit påpekadt, statens intresse att som arbetare använda endast fullt arbetsduglig personal. Det är nämligen tydligt, att vederbörande myndigheter ogärna skola afskeda en under åratal använd arbetare, som blifvit i kronans tjänst utarbetad, då de veta, att denne antagligen genom afskedet blifver försatt i sådan belägenhet, att han kan komma att lida nöd eller ock nödgas anlita den allmänna fattigvården. Hvad beträffar beloppen af de pensioner, som föreslagits hädanefter skola utgå, synes mot dem med hänsyn till numera rådande höga lefnadsomkostnader icke vara något att erinra, hvaremot pensionsåldern i de af statskontoret omnämnda fall torde böra höjas. På sätt ofvan förmälts har statskontoret vidare bland förutsättningarna för erhållande af pension ur de nu gällande bestämmelserna i sådant afseende uteslutit samtliga de fall, då en daglönare tjänstgjort i krig. Då sådana fall emellertid kunna inträffa och det icke torde förefinnas någon anledning att inskränka de nu gällande förutsättningarna för pensions erhållande, synas de nu förefintliga stadgandena i detta hänseende fortfarande böra bibehållas. Hvad vidare beträffar statskontorets hemställan, att bland villkoren för pensions erhållande jämväl borde upptagas en bestämmelse om, att pension endast kunde tilldelas den, som under tjänstetiden sig redligt och väl skickat, bör säkerligen ett sådant stadgande fortfarande liksom hittills förefinnas, men då det nu gällande stadgandet i detta afseende tillkommit, utan att det förut upptagits i de af Riksdagen godkända grunderna för ifrågavarande pensionering, torde anledning nu icke förefinnas att bland de ifrågasatta grunderna intaga en dylik bestämmelse. Statskontorets anmärkning, att stadgandena om skyldighet att underkasta sig de nya pensionsbestämmelserna och att vid viss lefnads- och tjänsteålder afgå äro öfverflödiga med hänsyn till ifrågavarande personals mera tillfälliga anställning, synes visserligen vara befogad, men å andra sidan torde det vara önskvärdt, både att ifrågavarande pensionsbestämmelser från viss dag varda allmänt gällande och att stadgande förefinnes om skyldighet att vid viss ålder afgå, därest icke särskilda skäl tala för motsatsen. Då emellertid dessa önskningsmål kunna vinnas, det första genom uppsägning af redan befintliga kontrakt och det senare genom föreskrift i reglementet för flottan, där ett stadgande af berörda art lämpligast torde hafva sin plats, synas några föreskrifter uti berörda afseenden icke böra bland nu ifrågavarande bestämmelser inflyta.

Hvad beträffar kostnaderna i anledning af de nu föreslagna förhöjningarna i pensionerna hafva, på sätt ofvan förmälts, de af direktionen öfver flottans pensionskassa anmodade kommitterade beräknat dessa kostnader under de närmaste åren till cirka 26,000 kronor om året. Statskontoret har, på sätt jämväl omförmäldt blifvit, till be- täckande af dessa kostnader föreslagit en lämplig förhöjning af för- slagsanslaget till pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap samt tillika anmält, att detta anslag redan för närvarande visat sig för sitt ändamål otillräckligt. För utrönande af, i hvad mån anslaget så- lunda visat sig otillräckligt, har jag hos statskontorets riksboksluts- byrå anhållit om uppgift på nettoutgiften å ifrågavarande anslag under åren 1893—1902, och har jag i anledning häraf från nämnda byrå bekommit en tablå, enligt hvilken berörda nettoutgift, såvidt af stats- kontorets räkenskaper kunnat utrönas, utgjort för:

		Nettoutgift:		Brist i an- slaget.	
år 1893: Utanordnadt	148,375	50			
däraf år 1894 återlevererats	17,726	30	130,649	20	64,149 20
» 1894: Utanordnadt	126,066	80	126,066	80	59,566 80
» 1895: Utanordnadt	144,997	67	144,997	67	78,497 67
» 1896: Utanordnadt	141,538	98			
däraf år 1897 återlevererats	7,084	32	134,454	66	67,954 66
» 1897: Utanordnadt	153,393	—			
däraf år 1898 återlevererats	7,167	17	146,225	83	79,725 83
» 1898: Utanordnadt	148,340	50	148,340	50	81,840 50
» 1899: Utanordnadt	160,515	83			
däraf år 1900 återlevererats	10,360	11	150,155	72	83,655 72
» 1900: Utanordnadt	173,245	61			
däraf år 1901 återlevererats	24,587	73	148,657	88	82,157 88
» 1901: Utanordnadt	163,910	73			
däraf år 1902 återlevererats	15,711	24	148,199	49	81,699 49
» 1902: Utanordnadt	158,684	24			
däraf år 1903 återlevererats	11,904	70	146,779	54	80,279 54

Häraf framgår, att ifrågasatta förslagsanslag under de senaste tio åren öfverskridits med i medeltal cirka 75,000 kronor årligen. Lägges här till den utaf den nu ifrågasatta pensionsförhöjningen föranledda ökningen af 26,000 kronor om året under de närmaste åren, bör sålunda förevarande anslag för att motsvara de nuvarande utgifternas faktiska belopp och den ökning i dessa, som skulle blifva en följd af det nu ifrågasatta förslaget antagande, höjas med cirka 100,000 kronor eller från det nuvarande beloppet 66,500 kronor till 166,500 kronor.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t ville i nådig proposition föreslå Riksdagen att

dels antaga följande förändrade grunder för pensionering af de vid flottans militärdepoter och varfsstater anställda förmän bland daglönare, sjukvaktare och öfriga daglönare att från och med år 1905 tillämpas, nämligen:

1.

Med afseende å åtnjutande af pension fördelas denna personal i fyra klasser:

i 1:a klassen upptages

den, som af erhållen blessyr i krig mot rikets fiende, annan kroppsskada, uppkommen i följd af olyckshändelse under utöfning af kronans tjänst, eller obotlig genom tjänstgöringen ådragen sjukdom eller annan åkomma blifvit oförmögen till vidare verksamhet;

i 2:a klassen upptages

- a) den, hvars verksamhetsförmåga väl icke alldeles, men dock i betydlig mån gått förlorad af sådan händelse, som här ofvan afses;
- b) den, som tjänat i tjugu år och tillika tjänstgjort i krig mot rikets fiende med vitsord att hafva sig utmärkt väl skickat;
- c) den, som tjänat i fyrtio år;

i 3:e klassen upptages

- a) den, hvars verksamhetsförmåga af blessyr, annan kroppsskada, obotlig sjukdom eller annan åkomma, erhållen eller ådragen såsom här ofvan sägs, blifvit inskränkt; dock icke så att han bör till 2:a klassen hänföras;
- b) den, som tjänat i tjugu år och tillika tjänstgjort i krig mot rikets fiende med vitsord att hafva sig väl skickat;
- c) den, som tjänat i trettio år och därjämte antingen uppnått sextio års ålder eller också, efter uppnådda femtiofem lefnadsår, befinnes af behörigen styrkt sjuklighet vara för framtiden oförmögen till utförande af arbete vid flottans depoter eller varf;

i 4:e klassen upptages

den, som efter tjugu års tjänst antingen uppnått sextio års ålder eller också, efter uppnådda femtiofem lefnadsår, befinnes af behörigen styrkt sjuklighet vara för framtiden oförmögen till utförande af arbete vid flottans depoter eller varf.

2.

Pensionen bestämmes för olika understödstagare i hvardera af ofvannämnda fyra klasser, sålunda:

	1:a kl.	2:a kl.	3:e kl.	4:e kl.
Förman och sjukvaktare.....	750	600	450	300
Annan daglönare	500	400	300	200

3.

Hvad i föregående punkter är stadgadt skall äga tillämpning å alla ifrågavarande förmän, sjukvaktare och öfriga daglönare, som framdeles erhålla afsked, med undantag för de stationernas gamla timmermans- och handverksstater tillhörande förmän och daglönare, hvilka före utgången af år 1904 förklarar sig önska kvarstå vid sina hittills gällande pensionsvillkor, äfvensom för de nu vid militärdepoterna och varfven anställda förmän, hvilka i pensionshänseende äro likställda med månadslönare och sålunda få hädanefter som hittills räknas till delägare i flottans pensionskassa.

Redan afskedade förmän, sjukvaktare och öfriga daglönare bibehållas vid den pensionsrätt, dem för närvarande tillkommer.

dels ock, i händelse af bifall till den föreslagna pensionsförhöjningen, höja förslagsanslaget till pensioneringen af flottans och lotsverkets gemenskap från 66,500 kronor till 166,500 kronor.

Till hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, lämna bifall, och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse bilagan n:o 8 vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

R. Sundin.